

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL VII

Nr. 10

7

MARTIE

1926

In acest număr: Pertractări și declarații de Octavian Goga; Rugăciune, poezie de D. Ciurezu; Victimile triajului dela S. S. R. de Al. Cazaban; Călcii de D. V. Barnoschi; File scrise de Ion Gorun; Geneza fascismului de I. Bănățeanu; Pregătirea ziaristului de Alexandru Hodoș; Politică externă de J. Paleologu; Gazeta rimată: Vine Iorga! de Mitică Simplon; Insemnări: Jacheta pertractoare; Bate telegraful!; Greva universitară; Retori și limbuți; Turneele teatrale; Democratizarea Ungariei; I. O. V.; etc., etc.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIAȚA CUZA VODĂ No. 46

Un exemplar 10 Lei

Țara Noastră

Pertractări și declarații

Oamenii nu se schimbă...

Consecvent cu sine însuși, d. Iuliu Maniu își va menține deci totdeauna tragica dualitate a *pertractării* și a *declarațiilor*. Ceremonios și amabil, distinsul nostru adversar e gata la orice oră din zi și din noapte să facă ori-cui o propunere de colaborare, sau să se declare sus și tare, cum am zice, dela înălțimea unor principii imutabile. Realitatea, din nenorocire, confirmă la tot pasul aceste constatări, pe care noi imediat după unire le-am lansat în opinia publică și care astăzi ca o satisfacție târzie au devenit o axiomă curentă.

Cât privește capitolul pertractărilor, nu e nevoie să stăruim mai mult asupra lui.

Acum la încheierea guvernării liberale, dintr'o subită retrospecțiune putem reține faptul, că ea s'a inaugurat și se sfârșește cu câte-o pertractare ratată din partea eminentului șef național. Când s'a constituit guvernul actual, d. Maniu a stat în târg cu d. Brătianu fără rezultat. Acum, când guvernul pleacă, d. Maniu se găsește în târg cu polul opus, cu țărăniștii, tot fără rezultat. Intre aceste două extreme jacheta delicatului bărbat a fluturat neconținut. S'au urzit vreme de patru ani planuri și făgăduințe, s'a nădăjduit cu îndârjire și s'a intrigat cu pasiune, pentru ca la urma urmelor sterilitatea desăvârșită să-și puie pecetea pe fruntea ilustrului pertractor. Ca după un negoț meschin, în care părțile au vrut să se tragă pe sfoară, stau busumfiate astăzi amândouă taberele ce-au sechestrat pe seama lor flamură democrației. Tăcere s'a făcut în jurul zgomotoaselor proiecte, de înfrățire, retorica banchetelor s'a evaporat, chiotul gazetelor s'a stins, împărțeala pe ministere s'a curmat. După ani de vorbărie a coborât iarăși jalea neputinței în faimosul comitet de-o sută. Nu-l nimic, aveți puținică răbdare, în curând se va desena alt „preliminar de acord”...

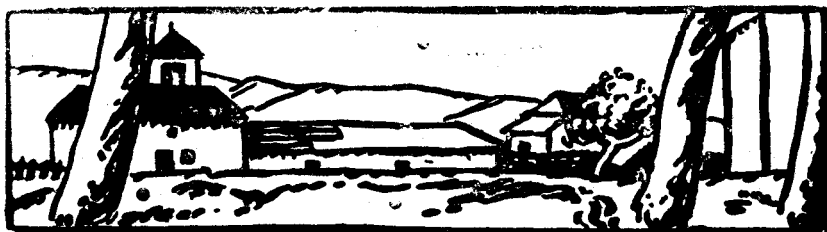
În materie de declarații, fostul președinte al Consiliului dirigent e tot atât de tare.

D-sa e rectitudinea întrupată, care declară ori-când senin și sen-
 tențios fraze solemne. De când s'a înfăptuit România-Mare d-sa dec-
 lară întruna. Monitorul Oficial, care relatează debaterile Camerei, e
 magazinul acestor exhibiții indușmănite cu sintaxa românească. La
 tribuna Camerei sau la „Dacia“, placidul membru al consistorului din
 Blaj și-a făcut această tristă specialitate de-a rosti declarații. Că dela
 una la alta nu se poate vedea o legătură organică, chestiunea nu e
 tocmai importantă pentru d. Maniu, fiindcă d-sa, — *more jesuitico*, —
 s'a obișnuit de multă vreme să încadreze în aparențe pompoase de
 adevăr cea mai odioasă ipocrizie. Conform acestei excepționale elas-
 ticității de conștiință, miosul declarant și-a spus și deunăzi păreri
 asupra situației în organul patronului său Honigman. De ce-am mai
 insista ca să examinăm deaproape admirabilul ghiveci de stil și gân-
 dire? Să smulgem însă pentru ilustrarea caracterului — hai să zicem
 — politic al dlui Maniu următorul fragment: — „*Partidul național*
cunoaște și apreciază cu simțul său de răspundere valoarea ordinii,
a legalității și-a continuității de drept. In ele și prin ele vrea să
 construiască lucruri bune (!) în mersul evoluției umane (!)“...

Rețineți, vă rog, fiecare cuvânt și treceți chiar peste splendida
 precizie din arsenalul lui Cațavencu, care vrea „lucruri bune“ în
 mersul „evoluției umane“.. Despicați însă sensul și cercetați aceste
 lămuriri programatice prin prizma activității de pân'acum a consor-
 țului Maniu-Vaida. Șeful zice: Partidul național apreciază *valoarea*
ordinii. Ca să-i verificați spusa, gândiți-vă la toată atitudinea lui de
 șapte ani încoace, la scandalurile din Parlament, la exaltarea maselor
 din Ardeal prin lozince regionaliste, la cei trei șobolani atârnați de
 zăbrelele balconului din piața Teatrului Național etc, etc. Sunt, —
 nu-i așa? — tot certificate de *ordine*. Partidul național apreciază *le-*
galitatea. Ca să vă edificați, purecați din amintire măcar gestiunea
 Consiliului dirigent. Partidul național e pentru *continuitatea de drept*.
 Ca să înțelegeți veracitatea acestei afirmații, e deajns să-i spuneți
 domnului care nu s'a înfățișat nici la încoronarea Regelui, că în cel
 puțin treizeci de declarații anterioare și-a fixat înaintea Camerei cate-
 gorică hotărâre de-a nu respecta Constituția votată sub guvernul
 actual și de-a considera neavenită și nulă toată opera legislativă a
 acestui Parlament. Aici, în faimoasa „tabula rasa“ a dlui Boilă, e *con-*
tinuitatea de drept?.. Cumpăniți, deci, subt raportul realităților toată
 înlocălarea de vorbe, când colțuroase când unse, care porcede din
 laboratorul primitiv instalat într'o ladă goală.

Niciodată ca acum în ajunul unor schimbări politice importante
 n'a apărut mai lipsită de consistență silueta omului reprezentativ pe
 care o soartă rea a bietului Ardeal l-a scos la suprafață.

Ori ce-ar fi, ori cum s'ar desfășura lucrurile, această lipsă ab-
 solută de sinceritate plasată în viața publică rămâne un izvor per-
 petuu de inferioritate morală. Până în ziua în care pertractări și de-
 clarații vor ține locul convingerilor ferme și a acțiunilor bărbătești,
 pân'atunci pe arena politică se vor resimți infirmitățile foștilor sclavi,
 din care nu răsare decât stârpiciune și neputință. OCTAVIAN GOGA

Rugăciune*)

*Prea Bunule
întinde dreapta s'o ating
cu fâlfâirea gândurilor mele.
Cu gândurile mele ce-au trăit
doar să-Ți atingă dreapta,
dreapta Ta,
îndepărtată dreapta Ta.*

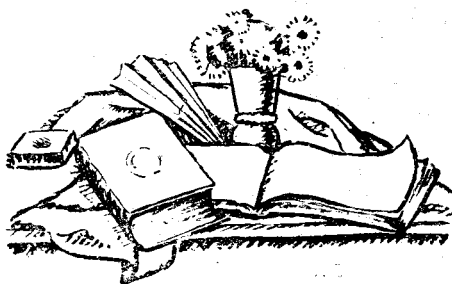
*M'ai încărcat
cu prea mult suflet, Doamne,
prea mult suflet,
prea mult suflet
pentru pașii mei,
pentru mâna mea,
pentru ochii mei.
Că rătăcesc poteca
gândurile mele,
și ostenesc gândindu-mă la Tine.
la bunătatea Ta,
la nemurirea Ta,
la măreția Ta.*

*Sunt prea plâpânzi
genunchii mei,
prea slabi,*

*) Din volumul „Rugăciunile mele“.

să poarte-o rugă-atât de mare.
Și'n fruntea mea de lut
nu'ncapă-atâta soare
cât julgue în veșnicia Ta.
Eu sunt un strop,
un bulgăr de pământ,
un mugur nou
sub trâmba grea de vânt
a rosturilor tale.
Și mă frământ
și strig
și pier neputincios
pe'nsăilarea gândurilor mele,
cu ochii ntiși spre dreapta Ta
îndepărtată dreapta Ta
Prea-Bunule
Prea-Bunule.

D. CIUREZU

Victimile triajului dela S. S. R.

În timp ce criticii noștri — cu autoritate — dau interview-uri prin care afirmă că țara suferă de o mare „secetă literară”, la *Societatea scriitorilor români* numărul membrilor a crescut așa de mult, încât amenință să inunde... *sediul* acestei societăți.

În fața acestui belșug de scriitori care primejduiește prestigiul și chiar fondurile societății, comitetul actual s'a hotărât să ia o măsură, pe cât de energică, pe atât de înțeleaptă și de umanitară.

Fără a se gândi să stavilească năvala de noui membri, comitetul a găsit cu cale să taie o bună parte din membrii aflători în societate.

În acest scop s'a alcătuit o comisie de șase care să revizuiască situația... literară a fiecărui membru, și pe cine îl va găsi vinovat că nu onorează *Societatea*, — fie cu numărul volumelor, fie chiar și cu talentul — să-l șteargă din lista membrilor, fără altă formă de judecată.

Comisia, îndeplinindu-și urgent sarcina, — e întâia dată când o comisie a *S. S. R.* și-a îndeplinit misiunea, — au fost scoși din *Societate* peste o sută de membri, adică tocmai pe jumătate din câți erau.

Negreșit, că după această escludere *Societatea* a respirat ușurată, iar membrii rămași trebuie să fi fost satisfăcuți de felul cum s'a efectuat... *triajul*.

Mulțumiși trebuie să fie, desigur, și membri comisiei pentru-că și-au îndeplinit datoria în conștiință și cu cugetul curat.

De ar fi știut însă, câtă desnădejde, câte umilinți, câtă dezolare, amărăciune și scrâșnirea dinților a provocat acest *triaj*, apoi — fără îndoială, — cei șase nu s'ar fi îngrămădit să... salveze prestigiul și fondurile *Societății scriitorilor români*.

Eu care am văzut pe câți-va din cei excluși din *Societatea scriitorilor români*, îmi dau seama bine ce rol de „călâi” au jucat cele „șase personaje în căutarea unui autor”... talentat, pe care să se răzbuie.

Pentru-că cei șase membri — ca scriitori — n'au poate destulă

imaginație ca să-și dea seama de grozăvia faptei lor, voi încerca să le arăt sbuciumul din sufletul câtorva excluși, dintre acei nefericiți cari mi s'au plâns de felul cum comisiunea a înțeles să facă... *triajul*.

* * *

Întâia victimă, pe care am întâlnit-o chiar a doua zi după publicare listei cu cel izgoniți, a fost cunoscutul scriitor N. S.

N. S. e un poet sentimental, atât de sentimental, încât unele din cetitoarele lui — mai ales cele impresionabile — devin... romantice și visează feți frumoși cu plete negre, cari vin noaptea să le fure.

L'am întâlnit pe poet venind dela *Șosea*, unde fusese — după cum mi-a spus — să „respire aerul filtrat de teii desfrunziți și triști ca și sufletul unui cântăreț.”

Fruntea lui — alt'dată atât de senină și inspirată — era creață și înourată, iar glasul lui — întotdeauna dulce și prietenos — părea aspru și ironic:

— Va să zică așa! — mă întâmpină batjocoritor. — Eu nu merit să stau la rând cu dumneata sau cu alți domni din *Societatea scriitorilor români!*.. Eu sunt sunt paria!.. Am fost un *intrus* în această selectă societate!.. *Merci, merci!*..

— Stăi, frate Nicule!.. Ce te pornești așa împotriva mea!.. Eu nu fac parte din comisia care te-a... izgonit... Fii sigur că dacă eu..

— N'am nevoie de indulgența nimănuil!.. Ești prea amabil! — mi-o scurtă poetul cu un râs atât de batjocoritor, încât mă înduioșă adânc... Ha, ha!.. Crezi că-mi pasă, cât de puțin, pentru că m'au exclus din această societate de analfabeți și de trădători!.. Nu-mi pasa de loc... Ba încă sunt mândru!.. Eu văd din excluderea asta răzburarea invidioșilor și a neputincoșilor... Parcă am eu nevoie de societatea lor!.. Eu știu atâta că volumele mele de poezii se vând ca pâinea caldă!.. Am sute și mii de admiratori și de admiratoare... Numai să vezi teancurile de scrisori!.. (mai potolindu-se) Dar tot ei au să regrete odată... Și are să le fie rușine... Judecata lor nedreaptă mă lasă rece... Posterioritatea... Ea, numai ea singură, va face *triajul*, iar nu o comisie de șeșe.. Fiecare o să fim puși la locul nostru...

— Așa-i... Dar pân'atunci?..

Cu glasul înecat și cu ochii umezi, poetul dădu trist din cap:

— Pân'atunci trebuie să sufăr batjocura prietenilor... Și asta n'ar fi nimic.. Dar, vezi, ce mă doare mai mult sunt comentariile cetitorilor mei... Unii din ei sunt prea naivi ca să-și dea seama de ce am fost exclus din *Societatea scriitorilor*... Ei nu pot să înțeleagă de câtă răutate pot dispune colegii mei!..

Apoi, repede își întoarse capul, că par'că s'ar fi ferit să-i întâlnească privirea.

L-am văzut pierzându-se printre trecători, cu umărul stâng adus, cu spatele curbat ușor...

* * *

A doua victimă, pe care mă grăbesc s'o prezint comisiei de triaj, este o doamnă foarte venerabilă din nordul Moldovei, dintr'un ținut bogat în ghedemuri și nu departe de județul care ni l'a dat pe d. Eugen Lovinescu.

A fost frumoasă — odată — această bătrână scriitoare, dar acum din fața ei sbârcită, n'a mai rămas decât licărirea pătimașe a două diamante negre, în formă de migdală.

Cu un gest obosit, venerabila femeie mă opri în drum și mi se tângui, cu glas blând și neafectat de moldoveancă neaoșă, care rar își părăsește cuibul ei provincial:

— Ai văzut ce rușine mi-au făcut domnii aceia dela societatea noastră?...

— Cum, și pe dumneata? — mă prefăcui mirat.

— Da, și pe mine... Și doar nu le-am făcut niciun rău!... Zău că nu înțeleg ce-au avut cu mine, de m'au dat afară din societate... Tocmai pe mine care mă interesez așa de mult de societate... Crezi, dumneata, că am lipsit eu, vreodată, dela adunările generale?... Și n'ai ideie cât mă costă o deplasare până la București! Las'că numai sunt așa de tâoară, dar gândește-te: drumul, cu dusul și cu întorsul... Apoi hotelul, restaurantele și câte altele... N'ai să mă crezi când ți-oi spune că eu nu câștig din literatură nici o mie de lei pe an... De n'aș avea pensie dela răposatul meu soț, aș muri, literalmente, de foame din literatură... Ce-au avut cu mine, nu înțeleg... Cotizațiile le-am plătit la timp. Am peste zece volume tipărite. Te pomenești că dumnealor, cei isteți, au găsit că poate n'am talent... Asta n'o cred... Eugen mi-a spus...

— Care Eugen?

— Eugen Lovinescu... care alt Eugen vrei să fie? Mi-a spus că am mult temperament...

— Atunci, ce'ti mai pasă cucoană!... Du-te acasă și șezi liniștită!...

— Cum să nu-mi pese, domnule?... Dumnitale îți vine ușor să vorbești așa!... Dar dumneata nu te gândești ce au să zică cei din provincie când au să audă că am fost dată-afară dintr'o societate de oameni luminați, cum sunt scriitorii? Mai mare rușine!... Zău, că nici nu-mi vine să mă mai întorc acasă... Parcă văd că au să râdă de mine și nepoatele... Și așa râd ele de mine, da' ce are să fie când au să afle că am fost exclusă!...

N'am găsit niciun cuvânt de consolare. Atâta doar: am sfătuit-o să se ducă la domnul Eugen...

* * *

A treia victimă?... Mai bine nu mă mai întâlnea... Mai bine ar fi fost să'i fi întâlnit pe cei șease... Credeți că-i puțin lucru să ți singur piept unui fost colonel care te ia, — deodată, — din scurt și te fulgeră cu privirea lui de șoiman de munte?

— Da' bine, nenșorule, se poate să-mi faceți tocmai mie acest afront?... E o rușine!... Auzi, eu, care mi-am dat demisia din armată

ca să mă consacru literaturii, să fiu concediat dintr'o societate pe care, credeam, că o onorez cu prezența mea!..

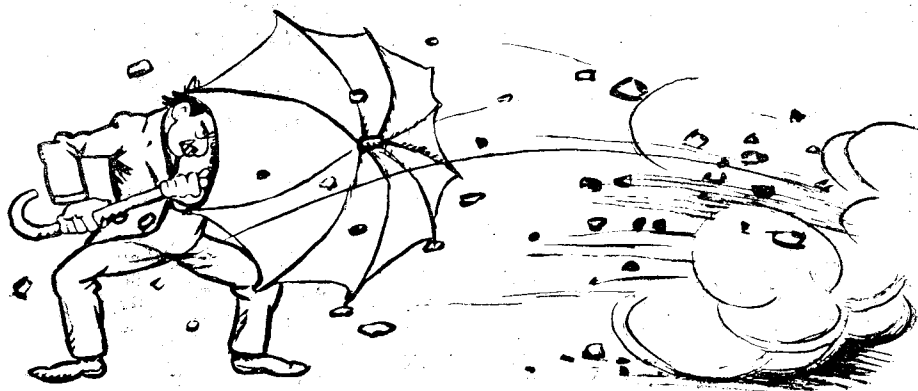
— Desigur!..

— Niciun desigur!.. Las 'nu mă mai îndulci cu migdale amare... Așa m'au luat și acei cari m'au sfătuit să mă înscriu în societatea... voastră!.. Am... Eu care am scris cele mai frumoase imnuri de slăvirea patriei!.. *Bonjour, domnule, bonjour!*..

* * *

O altă victimă n'am mai întâlnit până în clipa de față... De altfel, am început să mă uit cu precauțiune când ies pe stradă, că parcă aș fi făcut și eu parte din comisia de triaj dela S. S. R.

AL. CAZABAN

Calicii

Cultul strămoșilor în popor și recunoștința la individ sunt sentimente cari presupun sau o primitivitate sănătoasă sau o civilizație înaintată. De unde rezultă, că sufletul românesc — și colectiv și individual — e lipsit de aceste două coarde. Primitivitatea am pierdut-o sub jug străin; iar civilizația nu se capătă în două-trei generații, cari, pe deasupra, au fost condamnate de fatalitățile istorice să facă o evoluție de arivist.

Așa fiind, trista constatare ce facem aici nu trebuie să descurajeze: Nu se putea să fim altfel. Și cum posibilitățile rasei noastre sunt imense — ceea ce s'a dovedit în toate marile împrejurări — românii își vor face repede și suflet și gândire de civilizați.

Deocamdată, însă, lăsăm pe invalizii și orfanii din războiu să moară de foame și să sporească numărul cetățenilor indezirabili. Ba chiar ne cam plictisește o prea multă repetare a problemei lor. Ei par a forma, pentru caritatea publică, cea mai puțin interesantă categorie de nenorociți. În timp ce invalizii și orfanii războiului sunt cu totul insuficient ajutați, se înscriu în bugetele autorităților tot felul de subvenții, iar publicul acopere tot felul de subscripții. Și, ceiace este poate și mai grav, puținul ajutor ce le se dă are caracter de pomană și servește tot odată — par'că *mai ales* — pentru reclamă celor cari îl împart.

În Anglia, când, de mult, s'a votat cea dintâi lege de asistență socială — deci pentru cetățeni mult mai puțin interesați de cât acei de care ne ocupăm aici — marele Pitt a spus, în aplauzele Parlamentului: „Să căutăm ca ajutoarele ce vom da să fie pentru acei ce le primesc un drept și o cinste, iar nu o pricină de rușine și dispreț.“ La noi, invalidul din război trebuie să ceară audiențe, să aibă protecție, ba este silit chiar să se constituie în sindicat!

În ce privește discreția, ea este o noțiune ce pare necunoscută acelor cari se ocupă de invalizi și de orfani. Rostul acestora ar fi, judecând după aparențe, să servească de platformă socială acelor cari

se ocupă de ei. Numele acelor cari lucrează în aceste societăți — mai ales al cucoanelor — apar în ziare tot așa de des ca și anunțurile de cinematograf. Am urmărit cu atentă curiozitate această patriotică reclamă și așa putea afirma, că dintre toți conducătorii și mai ales conducătoarele mari sau mici de pe la „centrale, filiale, regionale“, etc. una singură n'a apărut niciodată în nici o publicație. Și să nu se vorbească de exces de zel, sau de îndelicatețe gazetărească: când reporterul scrie că „doamna prezidentă“ (toate sunt cel puțin prezidente) a făcut, a zis, sau a strănutat, nu-i niciodată fără voia d-sale, voie sau... încurajare dată anterior, posterior, sau cu tacită ipocrizenie.

Este drept că, cu cât nevoile sunt mai mari, cu atât lipsa de mijloace pentru a le acoperi demoralizează mai mult. Conducătorii se silesc să-și închipue că este realitate ceiace spun, la gazetă, în conformitate cu inima lor generoasă. Iar marele public, „venerând generațiile de sacrificiu“, are încredere că eroii și copiii de eroi vor ști să se sacrifice până la sfârșit față de greutățile vieții, în drum spre consolidarea României întregite!...

Și nici nu s'ar putea altfel: Tradiția e lucru solid, și neglijarea victimelor din războiu pare să fie în tradiția țării din ultimele veacuri de restrînte.

Filologia unui singur cuvânt dovedește această tristă și gravă afirmație. Desigur, o dovadă filologică poate fi peremptorie, după cum poate fi și foarte discutabilă, fiindcă elasticitatea pare să fie caracteristica acestei discipline. Filologia — știință scamatoricească pentru unii — care a înlesnit cele mai mari descoperiri istorice și în acelaș timp cele mai mari erori, nici nu s'ar putea să fie altceva decât ceiace este limba, obiectul ei; limba este doar cel mai bun și cel mai rău lucru din lume, după părerea bătrânului Esop.

În cazul de față, dovada filologică e din acele peremptorii, fiind de o precizie matematică.

Vorba *calic*, în decurs de câteva veacuri, și-a schimbat înțelesul în chip precis, elocvent și semnificativ, evoluție care tot odată dă dreptate și fabulistului grec.

B. P. Hajdău în scrierea sa „Ursita“, într'o notă, spune: „În secolul XV și XVI, *calic* se zicea în România unui ostaș invalid, care nu mai putea servi fie din cauza vârstei, fie din a ranelor. Această însemnare are cuvântul „calic“ și în limba slavă, de unde l'am împrumutat noi. Mahalaua numită a calicilor, din Iași, posedă un document dela Petru Rareș, pentru a cărui comunicare sunt recunoscător d-lui I. Codreanu, fost președinte al Municipalityței, și din care document se vede cum se îngrău de militarii *calici* domniile noastre cei vechi, dându-le pământuri, sau puindu-i la pâinea domnească“. („Buciumul“ 1864, Iulie 16.)

Iată ce însemnă, pe vremuri, *calic*. Ce însemnează astăzi știe toată lumea: *cerșitor*.

Acelora, căora *domniile noastre cei vechi le dădeau pământuri*, domniile fanarioși și oficialitatea de mai târziu nu le mai dădeau nimic, iar creștinii milostivi le dădeau de pomană, Dumineca, la ușa bisericei...

Astfel, haina *calic*, după ce a îmbrăcat noțiunea glorioasă și cinstită de invalid din război, a ajuns să îmbrace pe aceia tristă și rușinoasă de om sărac, care cerșește obsedant și nejustificat... „Nu te calici!”

Și această evoluție s'a făcut complet, definitiv, și pentru toate verbele înrudite. Calicie, a calici, a se calici, și orice cuvânt din rădăcina *calic*, nu mai are nimic din primitivul înțeles, care este cu totul uitat, pierdut.

Trebue să fi fost îngrozitoare mizeria invalizilor, orfanilor și văduvilor de război (I. O. V.) în vremea decadenței românești, ca să se fi putut naște verbul „a se calici” cu înțelesul pe care îl are... „Nu te calici!”, adică nu cere cu atâtea insistență, fără rușine, fără umbră de demnitate omenească... ca un invalid din război!.. E într'adevăr dureros...

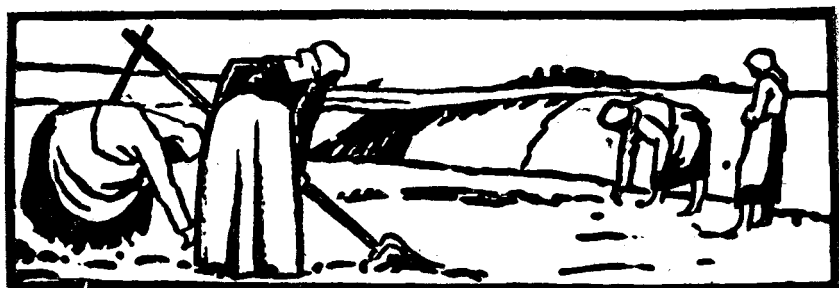
Limba, cu ajutorul unui singur cuvânt, a făcut o pagină de istorie de cea mai bună calitate, și tot odată o critică socială de cea mai crudă asprime.

Avea dreptate Esop: limba este cel mai bun și cel mai rău lucru din lume.

Ce va însemnă, oare, I. O. V. al nostru peste o sută de ani?

D. V. BARNOSCHI

File scrise

— O glumă literară —

Prietenul meu C. V., care pentru fiecare împrejurare din viață știe să povestească cel puțin câte o anecdotă hazlie, și față de orice idee oricât de ingenioasă știe să citeze alta și mai ingenioasă — a rămas, și n'a rămas, mulțumit de cunoscuta invenție a lui Maxențiu Omnibus, care dacă ar fi să fie brevetată ar putea să poarte denumirea: „metodă practică de literatură nescrisă și nevorbită.” În această ordine de idei, adică a reformelor în procedurile literare, numitul (cu inițiale) al meu prieten, cunoaște născocirea unui alt autor, tot modern, care a scris și a tipărit, la Lipsca, sau nu știu unde, ceva cam așa: — „Maniera cea mai simplă pentru a îmbrățișa complexul, nu numai al unei literaturi, dar a tuturor literaturilor posibile, în timp și în spațiu, pe acest glob al nostru, este: — să iei atâtea hârtiute câte sunete cunoaște alfabetul tuturor popoarelor de pe pământ; scrii pe fiecare din ele câte unul din aceste sunete, amesteci, scoți unul, îl însemnezi, îl pui la loc, amesteci iar, scoți altul, sau dacă întâmplare vrea tot pe acela, îl însemnezi iar, și așa mai departe *ad libitum* până la *quantum satis*. Intr'adevăr, în marginile la aparență atât de restrânse ale sunetelor unui alfabet, fie oricât de bogat în vocale, deschise, închise, sau în consonante, guturale, labiale etc., se cuprind în mod absolut toate cuvintele, frazele, deci literaturile, posibile și chiar imposibile, ale tuturor popoarelor de pe glob. Sistemul poate să nu fie aplicabil și în alte planete, căci nu cunoaștem încă felul de comunicare a impresiilor și gândirilor ființelor raționatoare de pe acele corpuri cerești între ele.”

M'am grăbit să comunic această descoperire ingeniosului meu Maxențiu Omnibus, cu o răutăcioasă bucurie ascunsă, inerentă firii omenești, de a-l vedea confundat — sau înfundat.

Dar Maxențiu mă privi zâmbind cu superioritate.

— Rețeta, — îmi zise după o foarte scurtă reflexiune, — n'ar fi rea, în teorie. Din nenorocire, în practică nu e aplicabilă, și în această privință ideea mea, a filelor albe, imaculate, stă tot atât de sus, ca geniul deasupra migălelilor unei minți confuze de mediocru dascăleciu. Și-ți voi dovedi aceasta numai decât.

Scoase o bucată de hârtie și un creion:

— Tu cunoști legea combinațiilor?

— N'am cunoscut-o niciodată. În liceu, la matematici am trecut toate clasele exclusiv prin protecție.

Maxențiu scrise și-mi puse subțochi următoarea formulă, pentru mine cabalistică:

$$K_m^n = \frac{n(n-1)\dots n-[n-1]}{1.2\dots m} = \binom{n}{m}$$

— Știi ce însemnează asta? Nu știi. Aceasta însemnează, că chiar și combinațiile de clasa m , cari nu cuprind inversiunea, — la un număr mai mare de elemente, cum ar fi în cazul nostru numărul literelor alfabetului, sunt atât de numeroase încât n'ar ajunge o viață de om pentru ca să le înșire în chip efectiv pe toate. Dar încă în variațiunile și combinațiile cu repetări, adică astfel de complexiuni, în care fiecare element poate figura de mai multe ori, cum se și întâmplă în toate limbile vorbite? De pildă: în formula pe care ți-am scris-o, ai numai combinațiunile: ab, ac, abc, bc , etc., etc., — pe când cu intervenirea inversiunii și a repetițiilor vei avea și: aa, aaa , ș așa mai departe. Sunt limbi, și deci literaturi, în cari asemenea expresii se întâlnesc. Dacă vom lua apoi și propoziția binomică, teoria determinațiilor *ars conjectandi*...

Mă luai cu mâinile de păr.

— Destul! mizericordle! m'ai convins!

Maxențiu rupse în bucăți hârtia cu formula, sustrăgând-o din delicatețe și compătimire ochilor mei, cari se vede că la contemplarea ei mai îndelungată luaseră o expresie îngrijitoare.

Acum mă îndufundase el pe mine, — nu știu dacă cu aceeași răutăcioasă bucurie ce eu îmi preparasem, și pentru care mă găsiam acum atât de aspru și cu dreptate pedepsit.

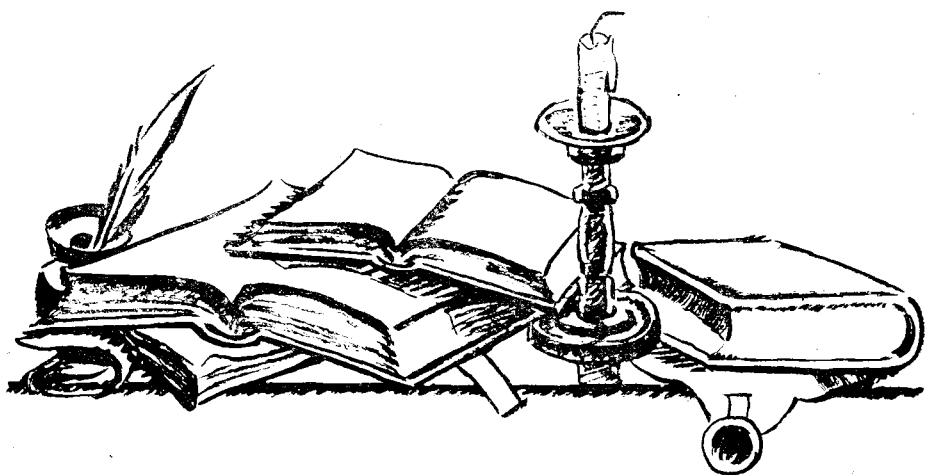
— Mi-a mai venit cineva, urmă ciudatul meu interlocutor, cu o astfel de pretinsă invenție, pentru simplificarea creațiunii literare, pentru reducerea la un simplu procedeu mecanic, fără bătaia de cap dăunătoare a reflexiunii și celorlalte ingrediente pe cari unii le cred neapărat necesare producțiunii. El zicea așa: lei un dicționar, adică un vocabular, pe cât se poate mai complet, și o pereche de foarfeci. Tai frumușel în bucățele, sau micii fițuici, fiecare cuvânt în parte, la amesteci bine într'o căciulă, și pe urmă tragi, ca la loterie, un cuvânt după altul, atâtea câte crezi că ar fi suficiente, de pildă pentru un poem, sau pentru orice altă bucată literară; odată cuvintele înșirate, le mai meremetisești pe ici pe colo, pui ici un și, dincolo o virgulă, — și servești cald. De rimă n'al să te sinchisești, că aia a ieșit din modă. Ei, la asta ce zici?

— Zic că e sminteală, ca orișicare alta.

— Ei, vezi că nu știi nimic? Eu zic altceva. Alphonse Allais are o schișă în care povestește cum un inventator, după multe calcule și reflexiuni, a reușit în sfârșit să descopere, la începutul secolului al douăzecilea... umbrela! Așa și inventatorul meu. Ceeace pretinde el a fi fructul ingeniozității și reflexiunii sale, e ceva descoperit și practicat cu mult mai înainte: — sunt pur și simplu diferitele *isme* ale „școalelor noi,” — futurism, dadaism, sau dacă vrei să zici, chiar...

Nu știi ce-o mai fi vrut să adauge, căci nu l-am mai ascultat, ci fug și acuma.

ION GORUN

Geneza fascismului

II.

Originea cuvântului derivă din *fascio*, adică mănunchiul de crengi și plante, cari devin cu mult mai rezistente dacă sunt legate laolaltă. A mai fost, de altfel, și o altă mișcare politică în Italia, care a purtat numele de *fasci*, și anume mișcarea țăranilor sicilienți, condusă de socialiști la 1893, dar care n'a avut urmări.

Precedentele directe ale fascismului actual au fost *fasci di combattimento*, care au înflorit în intervalul din Octombrie 1914 și luna Mai 1915. Erau grupați aci socialiști, republicani, anarhiști, sindicaliști, favorabili intervențiunii Italiei în războiu, cu dorința de a-i da apoi acestuia un caracter revoluționar. Aceste *fascii* n'au avut însă o existență solidă și durabilă. După nefericita luptă dela Caporetto (1917) se născu: *fascio di difesa nazionale* un grup de deputați din dreapta, centru și stânga, cari vroiau să împiedice pacea separată, sau nu complet victorioasă. Mulți din aceștia au luat parte și la creierea fascismului actual.

Originea fascismului trebuie căutată în războiu. În foștii combatanți s'a înrădăcinat convingerea, că victoria odată obținută, ei trebuie să primească dela stat recompense particulare, cari li-s'au promis în abundență; ei vroiau să fie conducătorii zilei de mâine, luând locul acelor cari stătuseră acasă, în plină siguranță; mai tineri, mai întreprinzători, mai merituoși, ei vroiau să se substituie vechiului personal politic și birocratic, greoi, corupt, neinteligent, incapabil de vederi noi, în acord cu exigențele schimbate ale țării. Țăranii să stăpânească pământul, iar ofițerii demobilizați să dirijeze afacerile publice.

Dar combatanții întorși la vatră găsiră o stare de lucruri cu totul alta decât aceea la care se așteptară.

În 1919, Italia se afla într-o situație foarte critică. Ea s'a văzut în fața unor probleme foarte grave: demobilizarea, care a furnizat un surplus de brațe, criza industrială, mărită artificial pentru satisfacerea nevoilor militare, desorganizarea în serviciile publice, criza financiară, revoluționea claselor sociale; în fine, desordinea și aspirațiunile nebuloase ale unei mase enorme, lipsită de educație politică.

Conducătorii statului, în fața acestor probleme nu s'au arătat a fi la înălțimea chemării lor. Incapabili de energie și lipsiți de idei clare, ei s'au manifestat mai mult în politica externă, făcând impresia că s'ar găsi în afară de națiune.

Lipsind o acțiune guvernamentală organică, partidele extremiste au crezut că momentul este propice pentru o revoluție. Până și clasa mijlocie, lipsită de orice ajutor moral și material, înclina spre orice acțiune antiguvernamentală. Această clasă, care formează opinia publică, a hotărât să intervie împotriva claselor dirigente.

Simptomul acestei mișcări l-a furnizat constituirea asociațiilor demobilizaților mai în toate orașele Italiei, cu diferite tendințe politice, ale căror revendicațiuni sentimentale și naționale concordau însă în programul de refacere, de valorizare a victoriei și a combatanților. Grație inițiativei lui Mussolini, la 23 Martie 1919 s'au adunat delegații tuturor acestor organizații, animate de aceleași aspirațiuni. La această întrunire toate grupurile au fuzionat formând: *fasci italiani di combattimento*.

Oamenii, cari în mod practic au luat conducerea fasciilor provin, în mare parte, dela socialiști, dar impunând nouilor organizații interesele marelui masă a combatanților, stabilind un program de un radicalism remarcabil. Acest program a luat naștere în adunarea dela 23 Martie 1919 și în esență este următorul.

În ce privește reformele interne, programul se baza pe patru articole fundamentale: de ordin politic, social, militar și financiar.

În materie politică se cerea aplicarea proporționalității în alegeri, acordarea dreptului de vot activ și pasiv pe seama femeilor, coborârea limitei de a fi deputat dela 33 de ani la 25, abolirea Senatului, convocarea unei Adunări naționale pe o perioadă de trei ani pentru votarea noului Constituții, formarea consiliilor tehnice naționale de muncă, industrie, transport, comunicații, igienă, socială, etc., alese pe grupuri profesionale și investite cu putere legislativă. În materie socială se cereau 8 ore de muncă, etc., iar în aceea militară formarea unei miliții naționale, cu o scurtă perioadă de instrucție și cu scop exclusiv defensiv, naționalizarea fabricelor de arme și explozibile. În ordine financiară se prevedea impunerea unui impozit extraordinar de mare asupra capitalului, sechestrarea bunurilor congregațiunilor religioase și abolirea privilegiilor fiscale ale clerului, revizuirea contractelor în legătură cu furniturile militare și confiscarea până la 85% a beneficiilor rezultate din război.

În politica externă, programul exprima toate tendințele naționale: revizuirea pactului dela Londra în sensul ca „Fiume și întreaga Dalmație să fie încorporate Italiei“.

Prin constituirea fasciilor s'au concretizat elementele internaționaliste și patriotice, la creșterea cărora socialismul a contribuit foarte mult. În perioada din primăvara anului 1919 și până la eșecul ocupării uzinelor din partea socialiștilor, acțiunea fasciilor era de o slabă anvergură. Ea nu avea o importanță națională, ci numai una locală. De fapt, prima lor reacțiune violentă este asaltul dat împotriva ziarului *Avanti*, în Aprilie 1919. Fasciile au încurajat și acțiunea lui d'Annunzio, trimițându-i un număr de oameni și bani, dar n'a fost inițiativa lor. Nici la alegerile politice din Noemvrie 1919, fasciile nu erau încă decât o avantgardă, deoarece candidații lor, Mussolini și Marinetti nu obținuseră decât 4700 voturi. Dar fasciștii se agitău neconțenit, pe toate căile.

Facismul actual s'a format sub guvernele Nitti și Giolitti: cel dintâi l-a combătut, cel de al doilea l-a susținut în scop de a-l exploata. Sub ministerul de Facta, facismul a tras consecințele din opera celor două guverne precedente și a făcut „marșul asupra Romei“, punând stăpânire pe conducerea statului.

Pela sfârșitul anului 1919 și începutul lui 1920 se atenuiază mesianismul roșu care se înfunda tot mai mult într'un verbalism comunist. Când masele au văzut că nu pot conta la binefacerile spuse în discursurile electorale, încrederea lor în revoluția socială scădea dreptat și-le dispunea a-și căuta o altă orientare. Muncitorii unei fabrici, de pildă, ajungând în conflict cu patronii, au ocupat fabrica și au arborat pe ea drapelul tricolor, astfel așteptând soluționarea diferendului, lucru care a fost încurajat și de Mussolini. La fel au făcut și marii industriași, de vreme ce au văzut neputința revoluționarilor sociali, plus toată burghezimea. Toate aceste categorii sociale și interese ofensate, moralmente și materialmente, trebuiau să izbucnească într'o reacțiune și care au găsit în mișcarea fascistă o directivă, un conducător și un drapel.

După cum am spus, în alegerile dela 16 Noemvrie 1919, acțiunea fascistă n'a prea dat rezultate. Alegerile s'au făcut într'o liniște desăvârșită. Fasciștii atribuiău această liniște faptului, că dominațiunea socialistă era de așa natură, încât puneă în imposibilitate celelalte partide de a reacționa. Alegerile acestea au marcat un succes brusc al partidelor revoluționare, câștigând 156 locuri din cele 535 ale Camerii deputaților. Acești 156 deputați s'au prezentat în Parlament cu insigna roșie la butonieră și în momentul când apăru Regele pentru a ceti mesajul Tronului, ei au părăsit sala de ședință. Din acest moment, violențele revoluționare au crescut într'o continuă progresivitate.

Cu venirea lui Giolitti la putere, care n'a mai înțeles să aibă față de socialiști condescendența lui Nitti, a survenit o diminuare a exceselor acestora. Până în Septemvrie, Italia făcea impresia unui stat în plină revoluție. Mania grevelor în toate direcțiunile, chiar și în serviciile publice, ajunsese la limita unei tragi-comedii. Era de ajuns să jignești susceptibilitatea unui singur muncitor, pentruca întreaga viață economică să fie paralizată. Oricine avea înfățișare de burghez era expus agresiunii.

Mișcarea aceasta ajunsese la apogeu prin ocuparea uzinelor de către masele uvriere, între August și Septemvrie 1920, durând până către sfârșitul anului. Ea a început să scadă deodată cu incidentul din Palatul d'Accursio din Bologna.

La 21 Decemvrie 1920, în timp ce noul consiliu socialist municipal era în ședință, se produce o manifestație în piață; geamurile primăriei au fost aruncate în aer prin bombe dinainte preparate, iar în sala de ședințe membri ai majorității socialiste, sau indivizi streini ascunși printre ei, au tras focuri de revolver asupra minorității, omorând pe avocatul Giordani, invalid de războiu. Crima a provocat o emoție generală în toată Italia și a cauzat intrarea unui mare număr de cetățeni în rândurile fasciilor, singurul organism capabil de a salva țara și a restabili ordinea.

Cu un an mai târziu, mișcarea fascistă a devenit partidul fascist. La alegerile din 15 Mai 1921 el militează oficial pentru blocul giolittian, dar nu obține decât 34 locuri, din cari unul singur câștigat cu voturile fasciste. Totuși, se dovedea din ce în ce, că simpatia partidelor burgheze înclină tot mai mult spre elementul fascist, combativ, tânăr, entuziast, care lupta pe stradă, în presă, în Parlament. În acelaș timp partidul socialist se descompune prin eșrea comuniștilor. După toate acestea, Prezzolini se întreabă, ce este deci fascismul?

Tot el răspunde:

Fascismul este revolta claselor mijlocii, animate de tendințe naționaliste și conservatoare, împotriva pretențiunilor excesive a claselor proletare și bogăției insolente a elementelor capitaliste, deziluzionate de o pace care n'a realizat în politica internă promisiunile mesianice în care ele au crezut, și care n'au obținut în politica externă satisfacțiunile ce le credeau necesare și juste.

Prin fascism, religia patriei și-a găsit expresia cea mai vie și cea mai profundă. Căci fenomene populare atât de vaste și de un ritm atât de impresionant nu se pot concepe decât izvorând dintr'un sentiment religios. În mormintele morților fasciști se desfășoară adevărate ceremonii. Arborii ce se plantează în amintirea morților din războiu sunt și ei un cult de caracter păgân! Fascismul este concepția cea mai exaltată a sentimentului patriotic și prin aceasta se explică, că și printre fasciști, ca la orice religie de altfel, se găsesc ipocriți și speculatori.

Ce s'a ales însă din democrație?

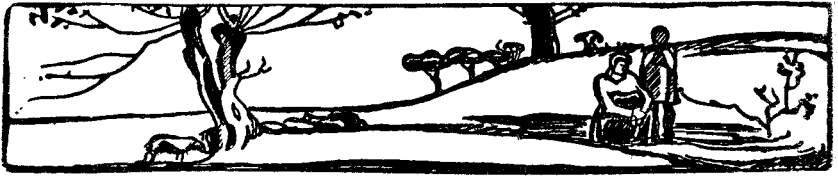
Fascismul a învins, prin marșul asupra Romei, o democrație care, de fapt, niciodată n'a existat. Ceeace constituie esența și gloria democrațiilor anglo-saxone, în Italia n'a existat niciodată. Școala primară, în cele mai multe regiuni ale Italiei, nu era decât o cocioabă. Studiile superioare nu se îmbiau decât celor bogăți. Nicio competițiune liberă pentru oamenii de talent, dornici de activitate; sistemul concursului era viciat prin uzul recomandațiilor, intervențiilor și favoritismului. Masele populare n'au fost niciodată consultate înainte de reforma din 1913, care a adus sufragiul universal. Libertățile fundamentale — presă, dreptul de a se întruni, religie — s'au realizat grație ajutoru-

lui străinătăți, prin repercusiunea mișcărilor similare din Franța, iar nu prin propria virtute. Clasele agricole n'au luat niciodată parte la mișcarea pentru unitate și libertate, ele cel mult au asistat cu indiferență, uneori chiar cu ostilitate.

Generațiile noi au început să împrăstie misticismul democrației fără vigoare. Critica principiilor democratice a golit conținutul afirmațiilor unei democrații care n'a creiat nicio școală, n'a cugetat nicio carte, n'a produs niciun om de seamă care să fi fost la înălțimea epocii. Renașterea filosofică și critică dela 1906 a învins ușor și repede toate obstacolele și a impregnat atmosfera unui spirit antidemocratic. Tinerimea italiană, modelată sub Croce, Gentile, Pareto și ceilalți cugetători, a început să considere politica prin prizma realistă și istorică. Mișcările cele mai interesante din timpul din urmă au fost naționalismul și sindicalismul, ambele antidemocratice. Războiul a precipitat acest realism. Pacea a spulberat toate iluziile acelor care aveau un ideal viitor în viața internațională și democratică. Pasiunea pentru Wilson, considerat la început ca un profet, pentruca mai târziu să fie privit ca un dușman și ofensator al Italiei, a dat lovitura de grație ideologiei democate. În momentul când fasciștii italieni se prezentară înaintea eșafodajului democratic al statului italian, ei n'au mai găsit nicio santinelă, niciun gardian.

I. BĂNĂȚEANU

Pregătirea ziaristului

S'a încins deunăzi, între confracți, o discuție foarte aprinsă, — ca toate discuțiile fără efecte imediate, — în jurul unei inocente întrebări: care ar trebui să fie pregătirea ziaristului român?

În adunarea generală din acest an a „Sindicatului ziaristilor“ din București, câțiva membri, dornici de a reabilita reputația propriei lor îndeletniciri, au fost de părere să se ceară de-acum înainte, pentru îmbrățișarea carierei de îndrumător al opiniei publice, cel puțin un certificat de opt clase secundare. Am întâlni astfel pe viitor, în presa noastră cotidiană, mai puține greșeli de gramatică și mai puține probe de analfabetism endemic. N'ar mai scrie d. Kalman Blumenfeld: „cadavrul era mort“, și n'ar mai adăuga, sentențios, d. Emil Fagure: „de mortuis nihil sine Deo!..“

Reluând spre rumegare aceaș idee, câțiva publiciști erudiți, colaboratori la diferite reviste periodice serioase, au mai ridicat și alte pretenții, lansând proiectul ademenitor al unei adevărate Universități pentru gazetari, unde candidatul, indiferent de talentul cu care l'a înzestrat firea, ar avea să învețe cum se confecționează o informație, cum se compilează un foileton sau cum se ticluiește un articol de fond.

Față de aceste tendințe, evident reacționare, de a se cere ziaristului român unele garanții de cultură și educație profesională, s'au ridicat indignați apărătorii intransigenți ai principiilor democratice. A scrie la gazetă, susțin aceștia, e un drept al oricărui muritor, care nu se cade a fi îngrădit de nicio condiție și de nicio opreliște. În această privință nu se pot crea privilegiile nici măcar pe seama talentului sau a inteligenței. Rotativele sunt la dispoziția tuturor. E un soi de corolar al sufragiului universal. Cum argumentă, într'o vreme, ironia lui Caragiale: — „Știi să scrii? Ești scriitor. Știi să citești? Ești critic“. Caragiale nu era un democrat. Pentru această mare vină a sa, desigur, d. Albert Honigman nu-l va ierta niciodată!

Dar Caragiale, dacă nu ne înșelăm, n'avea nici bacalaureatul, pe când d. Jean Nedelea, nu se știe prin ce minune, posedă o coșcoțgeamite diplomă de licență în Drept, încadrată că ramă aurită și atârnată de perete spre edificarea amicilor cari îl vizitează. Se poate trage de aci

vreo concluzie? Ați fi fost în stare să smulgeți condeul din mâna meșteră a lui Caragiale, care nu absolvise nici măcar Universitatea pentru gazetari a dlui Onisifor Ghițu, pentru a-l preda, solemn, dlui Jean Nedelea, care are bacalaureatul?

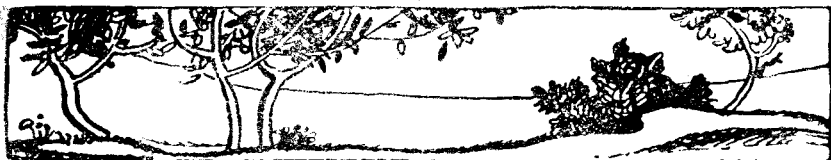
Fără îndoială, acesta nu poate să fie un criteriu de judecată. După cum nu suntem dispuși să acceptăm nici teoriile, foarte generoase în aparență, ale aceluia care împing libertatea rodnică a scrisului până dincolo de hotarele unei desăvârșite anarhii.

Vorbindu-se prea mult despre pregătirea ziaristului, și pomenindu-se prea puțin despre rostul gazetelor, după părerea noastră se răstoarnă problema cu susul în jos. Cea dintâi cheazășle de onestitate și de cultură ni se pare firesc s'o prezinte acela care *întemeiază* un ziar, și abia în urmă aceia cari, grupându-se în jurul lui, *îl slujesc*. Zadarnic ne vom îngriji de pregătirea acestora din urmă, câtă vreme orice fost vânzător de cărți poștale și orice musafir nepoftit din Galiția își poate îngădui, netulburat, să întemeieze un mare cotidian, să dea directive vieții noastre publice și să se pronunțe în ultimă instanță asupra celor mai intime neînțelegeri de familie ale neamului românesc. Acestora nu le cere nimeni, nici diplomă de bacalaureat, nici certificat de moralitate, nici act de naționalitate. Instalându-se la masa de redacție ca înaintea oricărei alte teșghele, socotind în minte numai câștigul pe care-l poate strânge din noua sa întreprindere, străin de sufletul țării și complet ignorant, negustorul erijat în deținător al celei de a patra puteri din stat constituie o nebanuită primejdie și o permanentă sfidare aruncată în obrazul nostru al tuturor.

Sunt vinovați ziaristii de existența acestei prese otrăvite, fără răspundere și fără ideal? Nu totdeauna. Vinovat e, în primul rând, publicul care o citește și o încurajează. Vinovate sunt partidele politice, cari nu se dau înapoi să se folosească, pentru diferite necesități inavuabile, de aceste canale de scurgere. Vinovată e, apoi, țara însăși, care ezistă să ia măsuri, — măsuri perfect legale, — împotriva tuturor aventurierilor cari ne subminează metodic încrederea în noi înși-ne cu cea mai perfidă armă: cuvântul scris.

Dați-ne această presă, condusă de oameni cu autoitate morală și cu prestigiu personal, și pregătirea profesională a slujitorilor ei se va îndeplini dela sine.

ALEXANDRU HODOȘ

Un document interesant

— Desființarea Consiliului dirigent —

Profesioniștii regionalismului politic din Ardeal, cari pomenesc cu atât parapon despre desființarea celebrului Consiliu dirigent dela Sibiu cași cum ar fi vorba despre o mare crimă națională, au uitat, că soarta fostului guvern provincial prezidat de d. Iuliu Maniu a fost hotărâtă chiar de partidul național, pe vremea guvernului Vaida. Memorabila ședință s'a ținut la sfârșitul lunei Februarie 1920. Votul a fost dat pe față, nominal.

Au votat *pentru desființarea* Consiliului dirigent, următorii: Agârbiceanu Ion, Ardelean Vasile, dr Băciu Aurel, Băciu Ioan, dr Barbul Clemente, dr Barbul Eugen, Bociat Valer, Bocu Sever, dr Boeriu I., dr Bucșan Constantin, Căpălneanu Iuliu, dr Cigărianu Liviu, dr Cioban Pompil, dr Costina Eugen, dr Dan Sever, Daju Atanasie, dr. Damian Ion, Duma Ion, Goga Octavian, Goldiș Vasile, dr Groza Petru, dr Grozda Aurel, dr Gheorgevici Iulian, dr Iacob Ion, dr Iacob Lazar, dr Iancu Cornel, Ionaș Dumitru dr Iosif Ion, Ludu Andreiu, Lungu Gavril, dr Man Dumitru, Marțian Iulian, Meteș Ștefan, Mocioni Anton, dr Moldovan Valer, dr Moldovan Victor, Monția Iustin, Muntean Aurel, Muntean Eugen, dr Muntean Victor, dr Nicolescu Alex., Nistor Aurel, dr Oncu Nerva, Pap E. Petru, dr Pavel Constantin, dr Papuc Const., dr Pătăceanu Gh., Păteanu Uroș, Pop Adrian, dr Pop Iosif, Pop Iuliu, dr Popescu Adrian, dr Precup Emil, Tăflan Romul, Tăslăuanu Oct., dr. Vlad Aurel Vulcu N.

Pentru menținerea Consiliului dirigent au votat: dr Ardelean Iustin, Bocoteiu Teodor, dr Bornemisa Sebastian, dr Chiș Iuliu, dr Comșia Gh., dr Coltor Ioan, dr David Candid, dr Ghiurco V., dr Holom Ilarie, dr Lazar Aurel, dr Macaveiu Iosif, dr Mircea Aug., dr Moldovan M., Murășan Teodor, dr Nemeș Simion, dr Nicolau Andreiu, dr Nyilvan Aurel, Osianu Gavril, dr Pop Cornel, dr Pop Ionel, dr Poporiciu Mihai, Sava Vasile, dr Savu Eugen, Sălăgian Sever, dr Stan Ilie, Vaina Emerich.

Publicăm aceste nume, ca să se știe cine a hotărât desființarea Consiliului dirigent.

Politica externă

Intrarea Germaniei în Liga Națiunilor. — Mentalitatea germană de mai de mult și cea de eri. — Ce va fi mâine ?

Când în toiu războiului de șapte ani purtat de Frederic cel Mare, — întemeetorul Prusiei, prin răpirea Sileziei și prin împărțirea Poloniei, — se prezentă în lagărul său abatele de Saint-Pierre, făuritorul celui dintâi proiect al unei Ligi a înfrățirii Popoarelor, — marele Frederic, (care deslănțuise, sprijinit de Anglia, războiul contra Franței, Austriei și Rusiei) trimise la plimbare fără multă vorbă și în hohote de râs, pe „acel felcèr al Europei bolnave” și și văzu ne tulburat de războaiele sale de cucerire...

.....
In ziua de 8 Martie se va deschide la Geneva ședința extraordinară a consiliului Ligei Națiunilor pentru primirea solemnă a Germaniei.

Cu toate acestea, nu de mult în aceiaș Germanie, vorbindu-se de Wilson și de a sa Ligă a Națiunilor, se spunea*): „acest falș filantrop (Wilson), lupul acesta care se ascunde sub pielea oaiei, acest amalgam ipocrit de predicator metodist și de aprig businessmann american, cu escrocheria lui de Ligă a Popoarelor și a înfrățirii lor ne-a smuls armele din mână, pentru a ne târă încătușați la pacea asasină dela Versailles“...

Germania își va ocupa mâine locul ei în consiliul acestei Lige a Națiunilor.

Conferințe nesfârșite, declarațiuni ample și expozeuri clarificatoare au precedat și au pregătit evenimentul acesta. Atmosfera încărcată a ultimelor săptămâni; duelul Mussolini-Stresseman; svonurile despre o alianță militară italo-jugoslavă pentru zădărnicierea alipirei Austriei la Germania; competițiunile Poloniei, Spaniei, Chinei și a Braziliei pentru un loc egal cu Germania în consiliul Ligei; în sfârșit, verslunile despre ideia creării unui bloc latin în Ligă pentru contra-

*) „Deutsche Rundschau“. Friedrich von Oppeln-Bronikowski. Anul III. No. 11. — Berlin.

balansarea unei posibile tendinți de supremație a forței anglo-saxone, — toate acestea nu sunt făcute pentru a ne umple sufletele de liniște pentru pacea Europei. Și, trebuie s'o recunoaștem, suntem mai nedumeriți ca oricând.

Dar, dacă suntem cel mai hotărâți adversari ai oricărui gen de profeții sau de prognosticuri fanteziste, nu ne putem opri de a spune că privim cu mare îngrijorare consecințele — poate chiar reflexe — ale evenimentului ce se prepară la Geneva în jurul intrării Germaniei în Ligă și al celui mult pomenit art. 4 din pactul ei, care este invocat cu multă dreptate de ceilalți competitori la un loc egal cu Germania în consiliul Ligei Națiunilor.

În sfârșit, dacă mai ținem seama și de o ultimă necunoscută — atitudinea Rusiei — care își manifestă prin presa internă și internațională nemulțumirea pentru pasul Germaniei și neîncrederea în scopurile urmărite de politica engleză, ne vom putea forma o idee aproape justă de importanța partidei care se angajează în clipele acestea la Geneva, partidă al cărei „enjeu“ este însăși pacea sau dezastrul Europei.

Privind chestiunea din punctul nostru de vedere, toată atențiunea caută să ne fie așintită asupra menținerii geografiei actuale în Europa centrală și a intangibilității tratatelor de pace care o garantează. Ne întâlnim aci în dorinți, intențiuni și interese cu Polonia, cu aliații noștri din Mica Antantă și cu Italia. Ceeace înseamnă, că atitudinea noastră va trebui să fie aceea dictată de interesele noastre comune: respectarea tratatelor și afirmarea netedă a voinței noastre că nimeni și nimic nu le va putea știrbi.

Un asemenea bloc, afirmându-și interesele comune, va fi un factor de care oricine va ține seama la Liga Națiunilor.

* * *

Reînnoirea alianței româno-polone. — În primele zile ale acestei luni urmează a fi reînnoită alianța polono-română care expiră. Reînnoirea acestei alianțe pare tot atât de firească cât a fost de real pericolul comun care a inspirat-o. Este natural, deci, că atâta vreme cât va exista cauza, atâta vreme cât Republica Sovietică vecină nu va părăsi politica duplicității, a aștărei și a amenințării, vecinii săi — Polonia și noi — să căutăm mijloacele cele mai eficace pentru contrabalansarea acestei primejdii.

Pactele de garanție sunt instituțiuni noul, cari nu și-au dat încă măsura eficacității lor, și după cum oricine poate vedea este cel puțin prematur de a vorbi de eventualitatea — mai apropiată sau ba — a unor pacte de garanții în estul și în sud-estul Europei. Astfel, că trebuie să menținem tot vechiul dar binecunoscut sistem al alianțelor defensive, care măresc siguranța — deși nu o garantează așa de desăvârșit — și nu necesită mărirea mijloacelor respective.

Nemulțumirile manifestate de presa vecinilor noștri față de perspectiva reînnoirea alianței româno-polone, tot atât ca și interpretarea și

tendința care s'a dat din partea lor vizitei lui Cicerin la Varșovia, — nu vor putea împiedica luarea măsurilor de strictă apărare a două state a căror politică externă evită aventura și caută să preîntâmpine surprize neplăcute.

Dacă însă, într'adevăr, s'ar realiza apropierea ruso-polonă, care, e drept, se schițează abia foarte vag, România va fi primul stat care, fără umbră de echivoc, ar pune în modul cel mai sincer umărul său pentru înălțarea unui „Locarno“, mai mare sau mai mic, tinzând la asigurarea și garantarea păcii în orientul și sud-estul Europei.

Despre aceasta suntem convinși că nu se îndoesc nici rușii și o afirmăm pentru că nu am văzut presa bolșevică luând atitudine contra presei engleze — în speță *Manchester Guardian* — care discută oportunitatea unei asemenea realizări.

* * *

Cooperarea italo-jugoslavă. — Nu se potoliseră încă bine vibrațiunile glasului Ducelui, care afirmase încă odată și foarte răspicat, că ar fi o nebunie încercarea de a schimba cea mai neînsemnată literă a tratatelor încheiate, — și se puteau citi în presa inspirată de cercurile pangermaniste cele mai fanteziste svonuri despre țelurile politice italiene în Europa centrală.

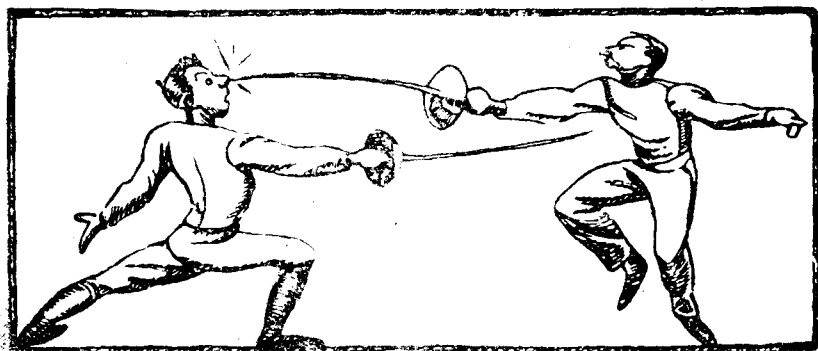
Nu se vorbea de mai puțin decât de intenția lui Mussolini de a împărți Austria; iar svonul despre încheierea unei alianțe defensive și ofensive între Italia și Jugoslavia a fost înregistrat în urma întrevederii Mussolini-Nincici la Romă, și comentat, în termeni destul de favorabili, chiar de presa franceză.

Este evident, că sforțările și măsurile individuale luate de Italia și Jugoslavia pentru garantarea intangibilității tratatelor și menținerea situației actuale din Europa centrală, — găsesc în noi câmpioni favorabili; este tot atât de evident, că orice constelație de state și puteri urmărind acelaș scop găsește toată simpatia noastră, și de aceea alianța italo-jugoslavă — dacă s'a încheiat într'adevăr — este privită de noi cu cea mai mare prietenie. Suntem cei mai zeloși apărători ai situației europene, așa cum au creat-o tratatele, și așa cum există.

De aceea poate nu ne impresionează tocmai atât de plăcut azul cuvintelor de „zonă de influență“ sau „preponderanță“ ale unui stat sau altul în Europa centrală sau în Balcani. Despre așa ceva se pare că au vorbit ziarele italiene și pariziene.

Oarecare lămuriri nu ar fi zadarnice.

J. PALEOLOGU

GAZETA RIMATA

Vine Jorga!

*Iorghiştiî ou trimis un crainic.
(Nu ştiu de-a fost chiar Nichifor)
Cu un mesaj urgent şi tainic,
Din partea 'ntregului popor:
— „Întoarce te de grab'acasă
(Ziceau sârmanii partizani)
„De conferinţe te mai lasă,
„Şi vino, c'am rămas orfanî!
„Nenorocirea ne cuprinde
„De când te plimbi prin depărtări,
„Suie te 'n tren, Maniu ne vinde
„Şi ne ucide 'n pertractări...”*

*Nerăbdătoarea 'ntâmpinare
(Cu greu trecând hotarul glumei)
Făcû luând-o la 'ntâmplare,
De două ori ocolul lumii.
Pornind de jos, din Lisabona,
Şi rătăcind apoi spre nord,
Trecu în goană prin Sorbona*

Și se proptî într'un fjord.
Acolo Iorga stă pe iarbă
(Să mă iertați dacă greșesc)
Și rumegând problema 'n barbă
Răspunse scurt de tot: „Sosesc!“

Dar, când, întors în fine 'n țară,
Apostolul s'a coborât.
S'a așezat, oftând, pe scară
Și 'n juru-i s'a uitat urât
— „Sosesc direct din Copenhaga,
„Trei zile 'n șir am tot vorbit,
„Am dat din mine toată vlaga,
„Să mă lăsați.. Sunt obosit..
„Politica e-o nebunie..
„Nu pot să fac nimic... Ca'm scris
„La Hamerfest o tragedie
„Și șapte drame la Paris I.“

.....
Mulțimea 'n cel se risipise
Eja cam frig, și cam târziu,
Și unul, ca 'ncheere, zise
— „Tot e mai bine cu Maniu...“

MITICĂ SIMPLON
— agentie de vagoane cu paturi —

INSEMNĂRI

Jacheta pertractoare. — Aceasta rămâne, în ciuda tuturor invidioșilor, voluptatea finală a călătoriilor circulare. După un ocol, mai mult sau mai puțin îndelungat, ajungi în cele din urmă acolo de unde ai plecat...

Așa se petrece și în politică. Priviți la d. Iuliu Maniu. Aripile ușoare ale eleganței sale jachete, — ținuta de rigoare în materie de pertractări, — au fâlfâit, cu ademeniri de serenadă romantică, pela toate ușile apartamentelor politice. Acum patru ani, când partidul liberal a fost chemat la cărma țării după încercarea neisbutită cu guvernul Tache Ionescu, pulpanele dlui Iuliu Maniu s'au așezat, pline de nădejdi, pe un scaun din sufrageria dlui Al. Constantinescu. Acolo s'a tratat vreme îndelungată, în ceasuri interminabile de după amiază, sau seara târziu după aprinsul luminilor, o problemă de cea mai mare importanță pentru viitorul țării: câte porto-

folii ministeriale ar merita să aibă foștii patroni ai Consiliului dirigent? D. Al. Constantinescu nu dădea mai mult de două. D. Iuliu Maniu cerea vreo patru...

Pe această chestiune de principii, cele două părți nu s'au înțeles. Jacheta s'a mutat cu pertractarea aiurea. Cam pe unde s'a putut... Astăzi, după ce s'au împlinit cei patru ani și partidul liberal se pregătește de plecare, d. Iuliu Maniu tot nu și-a isprăvit târguiala. De data aceasta, pulpanele sale se îndreaptă, fluturând, spre biblioteca dlui C. Stere. Aceeaș problemă foarte importantă pentru viitorul țării: împărțirea portofoliilor ministeriale, pe care o discutase cu corifeul liberal, o desbate acum cu fruntașul țărănist. Pertractanții se schimbă, numai principiile rămân!

Dar sfârșitul poveștii nu e greu de prevăzut, — nici de data aceasta. Împărțeala pe pielea ursului din pădure

n'a fost niciodată o socoteală sigură. Într-o bună zi, tot calculând, tot măsurând și tot ținând la preț, d. Iuliu Maniu, cu jacheta sa pertractoare, se va pomeni că între timp noul guvern s'a constituit fără concursul prețioaselor dumisale eleganțe, și că trebuie să mai aștepte, încă patru ani, pentru a mai anunța, sentențios, pe tovarășii săi de peregrinări, de speranțe și de suferință, că: — „*Fără noi, nu se poate!*”

Noi ne cam temem că se va putea... Și atunci, dl. Iuliu Maniu va nimeri din nou în sufrageria primitoare a dlui Al. Constantinescu. Pentru că, în ciuda tuturor invidioșilor, aceasta rămâne voluptatea finală a călătorii circulare. După un ocol mai mult sau mai puțin îndelungat, ajungi în cele din urmă tot acolo de unde ai plecat...

Bate telegraful! — Se vede, că situația politică a partidului național e prea limpede, de vreme ce frunzașii partidului au lansat telegrame peste telegrame, chemându-l pe d. N. Iorga de urgență în țară!... La ce le-o fi trebuind fostul apostol dela Vălenii de Munte? Acum două luni, când bărboasa jumătate de șef a dlui Iuliu Maniu a fost condusă la gară și instalată în Simplon, un suspin de ușurare trecuse prin piepturile îngrijorătorilor partizani: — „Uf! bine că scăparăm de el!”

Nemai fiind silit să-și împartă autoritatea cu nimeni, și pertractând pe toate cărările cu puteri discreționare, d. Iuliu Maniu se simțea la largul său. Alunecând cu grații de neobosit dansator printre surâsuri și complimente, fostul președinte al Consiliului dirigent împărțea la amici, cu o generozitate uimitoare: prefecturi, locuri în Parlament, portofolii ministeriale, și alte hunătași politice de multă vreme jinduite. D. Iuliu Maniu, dulce și insinuant, se vedea de pe acum prim-

ministru al României... Concurentul era pe undeva, departe, pelă Copenhaga sau Bruxelles, ocupat să demonstreze străinătăți pentru că România nu e un stat național.

Iată, însă, că visul său de atotputernicie e din nou amenințat. D. N. Iorga, care făgăduise să nu mai calce în țară până la vară, se va reîntoarce în cursul acestei luni. Cine l'a chemat? Unii dau vina pe d. C. Argetoianu, a cărui opinie, dela o vreme încoace, nimeni nu se mai gândește s'o ceară. Ații îl bănuiesc pe d. Ion Sân-Georgiu, nefericitul director al Teatrului Popular, care își așteaptă cele șapte drame istorice, săvârșite (cu premeditare) de fecundul dramaturg în lunga-i călătorie. În sfârșit, câțiva intriganți au pus în circulație chiar numele dlui Stelian Popescu, directorul *Universului*, care ar vrea să încredințeze din nou ilustrului poligraf conducerea suplimentului humoristic *Vesella*.

Care-i adevărul, nu se știe. Se știe atât, că telegraful bate de zor, căutându-l pe d. Iorga prin toate capitalele Europei, și că d. N. Iorga, neputând rezista ispitei de a mai încurca puțin itele politice românești, va reveni. Partidul național se va așeza din nou cu șefia în două luni: D. Iuliu Maniu va rămâne iarăși numai o jumătate de președinte, și iarăși a început să aibă îndoieli, dacă va fi vreodată prim-ministru.

Cât despre d. N. Iorga, dumnealui își dă seama foarte bine, că acest vis nu-l va ajunge niciodată, oricât s'ar sui pe picioroange, și oricât și-ar întinde, înspre fericire, mâna sa de gumilastic...

Retori și limbuși. — Gălăgiosul profesionist electoral Aurel Dobrescu, o veche cunoștință a *Țării Noastre* și a diferitelor instanțe judecătorești dela Brașov, a fost exclus deunăzi pe

douăzeci de ședințe de comisia disciplinară a Camerei, din cauza atitudinii sale turbulente.

Cu acest prilej, nimitul recidivist a încercat să se apere, susținând ciudata teorie, că nu se poate lua nicio măsură împotriva sa... deoarece, — auziți motiv! — n'a fost încă validat. După această logică rezistentă, care nu putea să țâșnească decât din cutia cranială a Dobrescului, deputatul nevalidat încă are pe seama sa toate privilegiile. Nicio sancțiune nu-l poate ajunge. El are dreptul să adreseze oratorilor protivnicii diverse vorbe de rușine; are dreptul să arunce cu călimăriile asupra băncii ministeriale; să răspândească gaze asfixiante în orice cantitate; să facă, în orice moment, ca cocoșii, ca găștele, ca măgarii, și ca alte păsări sau animale. Nimeni n'are voie să se atingă de el. Nimeni n'are voie să-l ia de guler și să-l dea afară din incintă. Cum o să excluzi un deputat... nevalidat?

Până aici, după cum se vede, toate sunt limpezi și lămurite. Demonstrația era aproape să învingă. Dar oratorul Aurel Dobrescu a săvârșit neiertata imprudență de a se pune la adăpostul umbrei lui Titu Maiorescu, asemuind situația lui de permanent zurbagiu cu aceea a marelui nostru critic, care a combătut altădată, cu atâta fină ironie, beția de cuvinte. Această îndrăzneală i-a fost fatală, și Aurel Dobrescu n'a mai putut fi iertat. Auzi dumneata, Titu Maiorescu, această minte aleasă, care s'a războit o viață întreagă cu trivialitatea, să ajungă în tovărășie cu Aurel Dobrescu, ale cărui opinii politice n'au fost expuse, până acum, decât cu ciomagul? Asta nu!

Privind cu ochiul său fin de analist luptele parlamentare de pe vremuri, Titu Maiorescu deosebise trei tipuri de vorbitori în Cameră: *oratori*, *retori* și *limbuși*. Dacă ar mai trăi astăzi,

autorul „Logicei“ ar trebui să constate că în galeria de figuri contemporane a mai apărut la tribuna Parlamentului un nou tip, *al scandalogiului*. Ne îndoim însă, că s'ar fi ostenit să-i închine și acestuia un studiu deosebit. Titu Maiorescu era critic, nu era penalist.

Turneele teatrale. — Pe vremea lui William Shakespeare, care, cași Molière, era interpretul favorit al propriilor sale opere dramatice, regizorii nu-și băteau capul prea mult cu problema decorurilor. Se zice, că toată mașinăria complicată de astăzi, adeseori făcătoare de minuni, se rezuma la... o bucată de cretă albă. Într'un colț al scenei, cu câteva clipe înainte de a se da la o parte cortina, o omână expertă agăța o tăbliță neagră, pe care un excelent caligraf avusese grije să scrie citiț: „Castelul din Windsor“, sau: „Unlocpustiū“. Inchipuirea spectatorului trebuia să completeze opera artistului decorator... De atunci, suntem siliți să recunoaștem, s'au făcut unele progrese. Iată pentruce publicul de astăzi e mai exigent și cere evocări mai sugestive. Poate nici imaginația acestui veac nu mai e atât de puternică ca altădată!

Aceste reflexii, și altele, ne-au venit în minte deunăzi, asistând la reprezentația tragediei „Macbet“, jucată la Cluj de câțiva artiști al Teatrului Național din București, porniți în turneu prin țară sub ocrotirea și cu sprijinul darnic al ministerului Artelor. N'am vrea să descurajăm pe nimeni. Cunoaștem greutatea de tot soiul, pe cari le întâmpină la fiecare pas simpaticii drumeți ai Thaliei. Ele sunt fatal legate de asemenea întreprinderi incomode. Apreciem, mai cu seamă, talentul incontestabil, de o aspră masivitate, al dlui G. Ciprian, pe care l'am admirat nu odată în rolurile unde

puternicul său temperament îl face înimitabil. Dar tocmai pentru acest motiv, știind bine că nu știrbim întru nimic zestrea însușirilor sale artistice, se cade să vorbim deschis.

Felul cum trupa Teatrului Național din București a jucat pe „Macbeth” la Cluj a însemnat un adevărat dezastru. Cu o figurație adunată de dimineața până seara, în fiecare oraș alta, cu o distribuție înghebată în cea mai mare parte din actori de categor a cincea, cu decoruri așezate mai mult de capriciul întâmplării, nu se poate realiza nici măcar un succes onorabil, demn de spectacolele cu care sunt obișnuși, de șase ani încoace, vizitatorii Teatrului Național din Cluj.

Cu multă amărăciune, dar fără pic de răutate, ne întrebăm: Pentru ce era nevoie de atât deranj? Și pentru ce, numai decât, Shakespeare? Pentru ce „Macbeth?”

Judecata publicului nostru s'a cristalizat într'o formulă de bun simț elementar: Când ni s'a dat, cu puterile proprii ale Teatrului Național din Cluj, acelaș „Macbeth,” de acelaș Shakespeare, în condiții ireproșabile de montare și interpretare, când s'a cheltuit aci atâta trudă și s'a făcut un lucru atât de frumos, nu e cel puțin de prișos să se pună în mișcare o trupă întreagă din Capitală și să se tipărească afișe așa de mari, pentru a se mai juca odată, în condiții neasemănate inferioare, o piesă pe care am mai văzut o?

Democratizarea Ungariei. — Afacerea falsificatorilor de bancnote dela Budapesta, care a compromis, fără îndoială, întreaga reputație a Ungariei în streinătate, pare să fie, cu toate acestea, punctul de plecare al unor însemnate schimbări în viața publică a statului vecin. Ungurii încep să-și dea seama de povârnișul pe care a apu-

cat o așa zisa lor politică de revanșe. Totul, în această privință, e minciună, fals și aventură. Sub pretextul că urmăresc refacerea Ungariei de altădată, aceiași oameni, cari au dus-o ieri la dezastru, au acaparat asfăzi puterea, continuând, în mijlocul Europei transformate din temelii, practica unor concepții politice medievale.

Ungaria a rămas astfel, și pe mai departe, sub conducerea vechei clase stăpânitoare, care, în loc să se adapteze realităților și să urmărească întărirea țării în nouile împrejurări de viață, a evadat din actualitate, croind planuri irealizabile și visând necontenit cu harta fostei împărății a Habsburgilor dinainte. Cele mai absurde gânduri încolțiră în imaginația fierbinte a acelor romantici privilegiați, cari, până să-și realizeze visurile lor pe seama națiunii maghiare, își salvaseră deocamdată, moșiile, și păstrau în mâinile lor frânele conducerii.

Plăsmuirea în stil mare a biletelor de bancă false a luat, în asemenea împrejurări, un înțeles aproape simbolic. Toată politica de ațătare a spiritelor, întemeiată pe vestitul strigăt: *nem, nem, soha!* fusese o monedă mincinoasă. Ungaria trăia, cu toate gândurile ei, dincolo de lumea adevărului.

S'ar zice, că unele spirite mai luminate au priceput primejdia drumului pe care o luase, dela început, Ungaria oficială, — a cărei unică grijă fusese aceea de a întreține o acțiune de bârfire împotriva statelor împrejurătoare și de a se pregăti pentru răsturnarea actualilor stări de lucruri din Europa centrală. Rezultatul atâtor pregătiri s'a văzut. Astfel, situația actualului prim-ministru al Ungariei, contele Bethlen, care s'a dovedit a nu fi fost străin de toate aceste uneltiri, e grav periclitată. După ce s'a menținut la guvern printr'o miraculoasă echilibristică, contele

Bethlen se apropie de apusul carierei sale guvernamentale.

Dacă din toate frământările vieții politice din Ungaria va ieși o democratizare a acestei țări cu tendințe încă neprecizate, noi n'avem decât să ne bucurăm. Dar nici poporul maghiar nu va fi păgubit. El va fi părăsit, în fine, calea nesigură a aventurii, pentru a ajunge la o prețioasă consolidare înăuntrul granițelor sale actuale, cari nu sunt incompatibile cu o existență calmă, pașnică și prosperă.

I. O. V. — D. C. Argintaru, un distins ofițer invalid, care a îmbrățișat după războiu cariera de publicist, și-a adunat într'o broșură de aproape o sută de pagini, articolele sale asupra problemei I. O. V., adăugându-le câteva noi constatări și câteva tablouri grafice reprezentând pensiile pe cari statul nostru le acordă invalizilor. Cartea, astfel reconstituită, având o structură mai unitară, e intitulată: *Monumentul durerii*. Ea n'ar trebui să lipsească din mâna acelor, cari se gândesc fără fățarnicie și fără inutilă compătimire la soarta acestor eroi nedreptățiți ai tranșelor.

În frământarea neîntreruptă a vieții de astăzi, arareori ne întoarcem cu gândul la ostașii cari s'au jertfit pe ei înșiși pentru a lărgi hotarele României-întregite, înăuntrul căreia atâți foști dezertori se îngrășă și atâți trântori se îmbogățesc. Li-s'au servit, până acum, invalizilor de războiu, ni

fraze răsunătoare. Făgăduelile cari li-s'au făcut au fost mari. Numai pensiile lor sunt cam mici. Pe mulți, repetatele lor cereri au început să-i plictisească. În plin Senat, un fost general român, și încă unul dintre cei cari și-au făcut datoria pe câmpul de luptă, a ajuns să-i numească: o plagă socială.

Aducându-ne aminte de obligațiile pe cari le are statul față de aceia cari n'au pregetat să facă sacrificiul vieții lor pentru îndeplinirea unui ideal al tuturor, dl C. Argintaru nu se mărginește să formuleze imputări, — adrese mai cu seamă partidelor politice, — ci arată și ceea ce ar trebui să se facă pentru a se îndepărta atâtea suferințe, rămase încă nealinate. Statistica pe care ne-o prezintă e mai elocventă decât orice pledoarie. Un soldat invalid, cu oricâți copii ar avea, și cu o infirmitate complectă, primește în vechiul Regat 384 lei lunar, iar în provinciile alipite 145 lei. Dl C. Argintaru ne arată în ce măsură ar trebui mărite aceste pensii, pentru a le putea numi omenești. Aflăm, astfel, că pentru rezolvarea pensionării invalizilor de războiu, ofițeri și grade inferioare, pensii ce-i drept să fie egale cu soldele din armată, e nevoie anual de 196.669.254 lei.

Guvernul care va găsi această sumă pentru o mare operă de recunoștiință națională va face într'adevăr un gest românesc.

